

kých regulatívov do priestorového rozvoja mesta Bratislava vyzdvihol zástupca magistrátu Ing. S. Tokoš, pre ktorý ústav spracoval viacero ekologických štúdií.

Posledná bola prezentácia zástupcu obce Suchá nad Parnou, Mgr. Petra Cibiru. Priblížila jednak praktické skúsenosti s realizáciou ekologickej siete v poľnohospodárskej krajine, jednak skúsenosti s budovaním Prírodného environmentálneho laboratória, ktoré sa uskutočnilo pod odborným vedením pracovníkov ÚKE SAV.

Na slávnostnom seminári odznelo veľa povzbudivých i ďakovných slov. Mnohí odborníci, ktorých tento ústav vychoval, pôsobia dnes v dôležitých funkciách. Dekan FPV UKF v Nitre, prof. RNDr. Libor Vozár, DrSc., odovzdal riaditeľovi ÚKE SAV Ing. Júliusovi Oszlányimu, CSs., pamätnú medailu Univerzity Konštantína Filozofa. Kvety a ďakovné listy dostali mnohí pracovníci ústavu, dnešní, bývalí i tí, ktorí s ÚKE SAV spolupracujú.

Vedecké pracovisko, ako je Ústav krajinej ekológie SAV, by naplnilo aj program jednej konfe-

rencie, má aj svoju tradíciu i svoju originálnu atmosféru. Prelína sa tu diverzita názorov, pohľadov, ale aj ich súlad. Rozdielnosť v jednote a jednota v rozdielnosti charakterizujú dynamicky sa rozvíjajúce, tímovo zamerané komunity. Práve toto je pre ústav typické a prinieslo mu úspech. Dalším významným, a stále aktuálnym atribútom ústavu je poskytovanie podmienok na generovanie spektra hľadísk a myšlienkových postupov pri riešení problémov výskumu a ekologicky optimálneho riadenia krajiny. A napokon je to aj schopnosť pracoviska integrovať mnohorozmernosť profesionálneho zamerania svojich pracovníkov, ktorí sa chcú v tímovej práci zmysluplne realizovať.

Zita Izakovičová
Juraj Hreško
Marta Círanová

Kormorán (*Phalacrocorax carbo*), ktorý bol ešte nedávno chráneným druhom vo väčšine Evropy, sa veľmi rýchle rozmnožil. Z odhadovaných 800 párov v šedesiatych letech se evropská populace zväčšila na 150 000 párov v polovine devadesiatych let. Také v ČR a SR se populace kormoránů silně zväčšily. Stalo se tak hlavně vlivem migrujících jedinců ze severní Evropy, kteří se ve střední Evropě vyskytují zejména v zimním období. Například během zimního sčítání vodních ptáků v ČR r. 2004 se ukázalo, že kormorán je zde druhým nejpočetnějším ptákem po kachně divoké. Kormoráni loví ve větších skupinách a kromě toho, že ryby vychytají, značnou část rybích osádek při lovu poškodí, což má pro ně často smrtelné následky. Je pochopitelné, že takové množství ptáků působí škody, zejména v oblastech s chovem ryb. Rybáři usilují o regulaci stavů kormorána, a tak přibývá konfliktů mezi nimi a ochránci přírody, kteří preferují jeho ochranu. Tento problém je celoevropský.

Program INTERCAFE má tři hlavní pracovní skupiny: první se zabývá ekologickými údaji o kormoránu (ekologickými databázemi) a jejich analýzou, druhá studuje konflikty v jednotlivých oblastech s cílem navrhnout jejich řešení a třetí skupina se zabývá syntézou vědeckého poznání s politikou s cílem navrhnout nejlepší praktická řešení. Kromě toho působí v rámci programu řada pracovních skupin, např. jedna zpracovává manuál o kormoránovi, další studuje historická data o hnízdicích koloniích a speciální skupiny se zabývají problematikou kormorána v rybníčních oblastech a na pobřeží Baltského moře. Zvláštností tohoto programu je skutečnost, že do něho přizvali odborníky s nejrůznějšími profesijním zaměřením. Působí v něm biologové, ekologové, ekonomové, sociologové, zástupci rybářů, atd.

Pokračovanie na s. 111

Ochrana biodiverzity a přemnožení kormorána v Evropě

Program COST E635 INTERCAFE je typickým příkladem programu řešení konfliktu mezi ochranou biodiverzity a udržitelným rozvojem lokální populace člověka, zejména rybářů. Jeho cílem je podpořit výzkum vztahů mezi kormorány (*Phalacrocorax carbo*) a rybářstvem a vytvořit management populací kormorána na základě interdisciplinárního (biologicko-ekonomicko-sociologického) přístupu. Důraz se klade na komunikační strategii zmírňující konflikt

ty mezi ochránci přírody a lokálním obyvatelstvem v Evropě a na výměnu informací s cílem zlepšit komunikaci s klíčovými hráči v územích (tzv. *stakeholdery*) s výskytem kormorána. Zvláštní pozornost se v této souvislosti věnuje nově přistoupivším zemím EU, mezi nimi ČR a SR. Programu se účastní dalších 25 evropských zemí a Izrael.

Hlavní příčinou konfliktů ochrany přírody a rybářů v celé Evropě je rychlý nárůst populace kormorána.

prístupom ku každému subregiónu v závislosti od jeho environmentálnej kvality. V rámci tejto starostlivosti je potom žiaduce určovať a realizovať odlišné opatrenia v zaťažených oblastiach, ako napríklad v národných parkoch. Niektoré regióny vyžadujú prísnu ochranu, iné revitalizáciu až regeneráciu a urýchlené eliminovanie tých faktorov, ktoré vedú k ďalšiemu poškodzovaniu až deteriorizácii životného prostredia. Stanovenie územných priorít pri riešení environmentálnych problémov si vyžaduje aj objektívne usmerňovanie finančných tokov z verejných zdrojov, či už domácich, alebo z Európskej únie.

Peter Bohuš

Literatúra

- Atlas krajiny Slovenskej republiky, 1. vyd., Bratislava, Banská Bystrica : MŽP SR, SAŽP, 2002.
- Atlas životného prostredia a zdravia obyvateľstva ČSFR. Brno : Geografický ústav ČSAV, 1992.
- Bohuš, P., Miklós, L., Klinda, J.: Environmentálna regionalizácia SR. Bratislava : MŽP SR a SAŽP, 2002.
- Klinda, J. a kol.: Príručka environmentalistu. Banská Bystrica : SAŽP, 2002, 270 s.
- Miklós, L. a kol.: Ekologický generel ČSSR – časť SSR. Bratislava – Banská Bystrica : ÚEBE CBEV SAV, Stavoprojekt, 1985.

škod, ktoré se často výrazne líši medzi rybári, predstaviteli NGO a vedci. Táto problematika je otázkou metodickou. Na setkání byly prezentovány zcela nové a unikátní výsledky sčítání tažných jedinců kormoránů v celé Evropě i údaje o vlivu kormoránů v říčních systémech a na velkých nádržích a rybnících. Tyto údaje se teprve připravují k publikování. Velmi důležité bylo vystoupení představitelů rybářů.

Setkání se neslo v tónu ochoty naslouchat všem názorům a schopnosti diskutovat bez zbytečného osočování, jehož jsme často svědky v našich poměrech. Zdá se, že právě aktivní komunikace mezi rybáři, ochránci přírody, sociology, biology a politiky pomáhá zlepšovat vzájemné vztahy a sblízuje pohled na konflikt.

Součástí pracovního setkání byla exkurze do největší kolonie kormoránů v Evropě v blízkosti vesnice Katy Rybackie u slepého ramene řeky Visla. Vyskytuje se zde až 15 000 jedinců, z nichž většina je hnízdících. Nacházejí zde ideální potravní podmínky – v mělkých vodách ramene Visly se vyskytuje velké množství drobných ryb. Pokud se zásoby ryb ztenčí, mohou lovit v deltě Visly nebo v Baltském moři. Kormoráni nemají kromě člověka prakticky žádné nepřátele, což také přispívá k jejich úspěšnému rozmnožování. Většina účastníků setkání záviděla ČR a SR jejich nízké stavy hnízdících kormoránů (např. v ČR hnízdí asi 300 párů). Situace v Německu a skandinávských zemích je podstatně horší.

Setkání nepřineslo jednoduché a jednoznačné řešení. Rozhodně však přispělo k poznání problematiky konfliktů mezi kormorány a lokálními hráči v různých částech Evropy. Program je na počátku řešení a patří, podle mého názoru, mezi nejzajímavější programy mezinárodní spolupráce COST.

Jaroslav Boháč

Ochrana biodiverzity a přemnožení kormorána v Evropě

Pokračovanie zo s. 60

Zdá se, že jedním z největších problémů programu bude právě syntéza výsledků z různých oborů. Protože však přemnožení kormorána v Evropě má biologické, ekonomické i sociální důsledky, není zřejmě jiné efektivnější cesty řešení.

Program INTERCAFE je rozvržen na čtyři roky, letos byl otevřen. První setkání řešitelů proběhlo v Lisabonu v únoru, zatím poslední setkání se konalo 23. – 25. 4. v polském Gdaňsku.

Rokování v Gdaňsku bylo zaměřeno na konflikty mezi kormorány a místními hráči v území. Mezi tyto hráče patří rybáři, místní populace, turisté a turistické kanceláře v místech s rekreačním využitím území, pracovníci správ chráněných území a představitelé neziskových environmentálních organizací (NGO). Analýza jednotlivých případových studií z různých zemí a oblastí uká-

zala na složitost problematiky, která zahrnuje sociální, právní, ekonomické a kulturní aspekty. Vynořily se nejen čistě biologické otázky, týkající se kormorána, např. nedostatek údajů o tom, jaké procento ryb kormoráni poškozuji, ale i otázky z dalších oblastí. Jedná se zejména o to, jaké početní stavy kormoránů jsou pro místní obyvatele, zejména rybáře, únosné, jakým způsobem efektivně redukovat počet kormoránů a jejich škod na rybách, jak komunikovat a vychovávat rozhodující hráče v území. Nejasné jsou také názory různých nevyhraněných skupin obyvatel (mimo jasně vyhraněných názorů rybářů a ochránců přírody) na přítomnost kormorána v oblastech jeho přemnožení.

Většina účastníků setkání se shodla na tom, že kontrolovaná redukce kormoránů je nezbytná. Kompenzace škod rybářům je také zřejmá. Vyvstávají problémy týkající se odhadu